

Tulburarea din spectrul autist. Abordare din perspectivă psiholingvistică

Autism spectrum disorder. A psycholinguistic approach

Ioana IRIMIA¹

Abstract

Psycholinguistic is defined as the study of the language of the mind. People with ASD have language disorders. In order to disguise their problems, these people use pre-prepared and learned phrases. Another language-related problem is the presence of echolalia, but the presence of echolalia does not influence the average length of the sentence, just as the use of conjunctions or prepositions, or abstract words, does not influence the average length. What does influence the average length of the utterance is the number of new words used.

Keywords: psycholinguistics, autism spectrum disorder, language disorders, echolalia, mean length of utterance

Psiholingvistica

Psiholingvistica este definită ca studiul limbajului minții. Studiul psiholingvistic se face și de psihologi, dar și de lingviști. Toți specialiștii care cercetează acest domeniu încep de la o anumită ipoteză pe care vor să o demonstreze. De exemplu, un psiholingvist poate emite ipoteza că vorbirea cuiva care suferă de o boală progresivă a sistemului nervos se va dezintegra într-o anumită ordine, sugerând poate că acele construcții pe care pacientul le-a învățat cel mai recent, vor fi primele care vor dispărea. Pornind de la această ipoteză, psihologii și lingviștii încep să testeze, însă fiecare într-un mod diferit. Psihologii își testează în principal ipotezele prin intermediul unor experimente atent controlate, iar lingviștii își testează ipotezele în principal prin verificarea enunțurilor spontane, deoarece sunt de părere că rigiditatea situațiilor de experiment falsifică uneori rezultatele. Niciuna din aceste metode nu este corectă sau greșită, important fiind să coincidă rezultatele. (Aitchison, 2007)

Cuvinte cheie: psiholingvistică, tulburarea de spectru autist, tulburări de limbaj, ecolalia, lungimea medie a enunțului

Tulburarea din spectrul autismului (TSA)

Persoanele cu TSA sunt diagnosticate în marea majoritate încă din copilărie, însă există și cazuri

în care unele persoane sunt diagnosticate mult mai târziu, acest lucru cauzat de strategiile învățate de a ascunde anumite dificultăți sociale. Aceste persoane tind să sufere de provocări concomitente de sănătate mintală, potențial legate de stresul pe termen lung în adaptarea la viața de zi cu zi în societate. Având în vedere presiunea de a se încadra în socialul neurotipic, persoanele cu TSA pot dezvolta anumite strategii de coping. O astfel de strategie de coping este „camuflajul” în timpul situațiilor sociale, fie prin ascunderea unui comportament care ar putea fi privit ca social inacceptabil sau artificial „performant”, respectiv că se prefac a fi neurotipici. Exemplele de camuflare includ contactul vizual în timpul conversației, folosind fraze învățate sau pregătite în prealabil, glume în conversație, mimând comportamentul social al altora, imitarea expresiilor faciale sau a gesturilor și învățarea urmând scenarii sociale. Din păcate, aceste timpuri de camuflaj vin cu un anumit cost, respectiv efort cognitiv substanțial ce poate fi epuizant și poate duce la răspunsuri crescute la stres, colapsa din cauza suprasolicitării, anxietate și depresie, ori chiar un impact negativ asupra dezvoltării din punct de vedere al identității. Acest comportament este mai des întâlnit în cazul persoanelor de sex feminin, astfel că rămân nediate diagnosticate pentru mai mult timp. (Lai și alții, 2017)

Tulburările de limbaj în contextul - TSA

Problemele de limbaj sunt una din trăsăturile esențiale în TSA. Întârzierea substanțială a limbajului, definită printr-o întârziere a primului cuvânt rostit, este observată la aproximativ jumătate dintre copiii cu TSA și este observată și la frații lor neafecțați în rate crescute. (Alarcón și alții, 2008) Există 3 profiluri lingvistice în TSA: limbaj normal (abilități de limbaj structural intact), deficite la nivelul limbajului (afectarea abilităților structurale ale limbajului, respectiv fonologie sau morfosintaxă) și abilități verbale minime (exprimare limitată la un set foarte restrâns de cuvinte și fraze scurte sau absența limbajului vorbit). (Schaeffer și alții, 2023)

În derularea acestui studiu s-a pornit de la următorul obiectiv al cercetării și s-au formulate patru întrebări de cercetare:

Obiectiv general: Utilizarea tehnicii de analiză a mostrelor de limbaj la copiii cu TSA bazat pe principiile psiholingvisticii.

Întrebarea 1 de cercetare: Există o relație între lungimea medie a enunțului cu valoare mai mare atunci când copilul folosește mai multe cuvinte abstracte?

Întrebarea 2 de cercetare: Lungimea medie a enunțului este dependentă de numărul de cuvinte noi pe mostra de limbaj?

Întrebarea 3 de cercetare: În ce măsură prezența ecolaliei influențează lungimea enunțului?

Întrebarea 4 de cercetare: Există o relație între creșterea lungimei medii e enunțului și utilizarea prepozițiilor și conjuncțiilor?

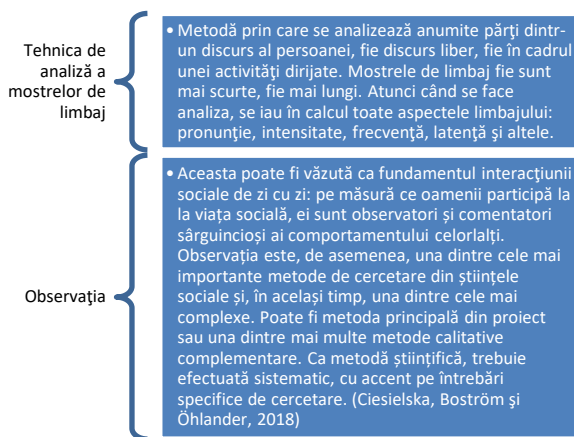
Lotul de participanți a fost format din 4 subiecți cu TSA, 3 subiecți de gen masculin și un subiect de gen feminin. În acest studiu vom analiza subiectul 1.

Tabel 1 – Prezentarea cazurilor

<p>Caz 1 prezintă TSA 10 ani gen masculin clasa a II-a școala de masă citește, numără până la 10 preferința pentru limba engleză, în special când resimte o stare de nervozitate sau dorește să accentueze refuzul participării la o activitate.</p>	<p>Caz 2 prezintă TSA 13 ani gen feminin clasa a VII-a școala specială, clasă de deficiențe severe citește, numără până la 1000 cu mici dificultăți, identifică imaginea potrivită unei întrebări, asociază cuvintele cu imaginile potrivite, nu realizează propoziții, ci doar poate descrie o anumită imagine cu întrebări suport când dorește ceva, indică spre obiectul respectiv, în cazuri rare spune ceea ce își dorește nu inițiază conversații și participă cu greu la acestea îi place să mâzgălească este atrasă de tehnologie, însă la calculator nu știe să utilizeze mouse-ul decât cu ajutorul ambelor mâini dacă este lăsată la calculator singură, nu reușește să ajungă unde își dorește, însă nici nu precizează unde ar vrea să ajungă, de-obicei doar apasă încontinuu sau se uită la altă persoană insistent dacă cineva se aproprie brusc de ea, se dă foarte în spate și ridică mâinile în fața ei.</p>
--	---

<p>Caz 3 prezintă TSA 14 ani gen masculin clasa a VII-a școala specială, clasă de deficiențe severe citește, numără până la 100, cunoaște anumite cuvinte în engleză și este pasionat de calculator majoritatea timpului liber și-l petrece ascultând muzică și vizionând videoclipuri cu diferite forme geometrice. prezintă o formă de ecolalie crescută dorește să participe la activitățile de la clasă, însă pentru o perioadă scurtă de timp, iar dacă sarcina este prea dificilă, acesta devine agresiv.</p>	<p>Caz 4 prezintă TSA 6 ani gen masculin grădinița de masă citește, numără în română până la 1000, iar în engleză numără până la 100 preferă să vorbească în limba engleză atunci când dorește să participe la o activitate, răspunde la orice întrebare adresată, însă dacă nu dorește să participe la activitate, devine foarte agitat și aleargă în toată camera, aruncând obiecte prin cameră</p>
---	---

Instrumentele folosite sunt tehnica de analiză a mostrelor de limbaj și observația.

Grafic 1- - Reprezentare grafică a instrumentelor de lucru utilizate.

Colectarea datelor a fost efectuată prin înregistrarea unor mostre de limbaj din cadrul a diferitor activități, unele fiind activități structurate, altele activități libere. La doi dintre participanți au fost înregistrate câte 2 mostre de limbaj pentru fiecare persoană, iar la doi participanți au fost înregistrate câte 5 mostre de limbaj pentru fiecare persoană. Unele mostre de limbaj au fost mai lungi, altele mai scurte. Cea mai lungă mostră de limbaj a fost formată din 118 cuvinte, iar cea mai scurtă

formă de limbaj a fost formată din 6 cuvinte.

Exemplul 1 – analiză de limbaj prin intermediul MLU (Lungimea medie a enunțului):

- Copil: ă/ăăă/, ă/ăăăăă/, las/ăăăă/, las/ă/-m/ăăăăăăă/ - 10 morfeme și 4 cuvinte
- T: Păi, M, tu ai stricat jucăria, tu ai călcat jucăria, nu eu.
- C: Wait/, wait/, wait/, wait/, wait/, wait/. (spre finalul cuvintelor, acestea au fost emise cu un grad crescut de rapiditate) ă/ăă/, e/ee/, no/, no/, no/, no/oo/, da/. (lovește terapeutul cu jucăria) – 16 morfeme și 13 cuvinte
- T: Hei, mi-ai dat în față, M.
- C: Please/. – 1 morfem și 1 cuvânt
- T: Nu am ce să îi mai fac, M.
- C: Wait/, wait/, ua/, ua/! Ua/, ua/, ua/, ua/, ua/, ua/, ua/, ua/! – 12 morfeme și 12 cuvinte
- T: Hai, M. Să facem exercițiul!
- C: Ua/, ua/, ua/, ua/, ua/, ua/, ten/, ten/, mon/, sei/, ten/, che/, please/eee/, a/aaaaa/, o/ooo/, da/e/, o/oo/, da/e/,

- o/,ui/, c/ccc/. – 28 morfeme și 21 cuvinte
- T: Dacă ți-l dau pe al meu să te joci, faci exercițiul?
- C: Ă/ăăă/, da/aa/, ă/ăă/, bi/, ia/aa/, ten/, țin/e/, o/, please/, a/aaa/. – 16 morfeme și 10 cuvinte
- T: Dacă ți-l dau până pleci acasă pentru a te juca, faci exercițiul?
- C: Â/âââ/, da/na/, de/me/, da/a/, h/hh/, no/oo/, î/îîî/, m/mm/. (îi dă jucăria stricată terapeutului) – 16 morfeme și 8 cuvinte
- T: Păi și ce vrei să fac cu el? Îl arunc la gunoi?
- C: No/ooo/, m/mm/, no/ la/ tele/, no/ o/ o/ o/. – 11 morfeme și 9 cuvinte
- T: Îl tai? Îl rup?
- C: No/oooo/! – 2 morfeme și 1 cuvânt
- T: Păi îl arunc la gunoi?
- C: No/ooo/. – 2 morfeme și 1 cuvânt
- T: Păi și ce fac cu el?
- C: Bite/, uit/e/, așa/aa/. Uit/e/ așa/aaa/, i/ țin/eee/. – 12 morfeme și 7 cuvinte
- T: Da, M. Dar l-ai călcat acum, nu mai ai cum să faci așa cu el.
- C: (începe să țipe foarte tare) Ui/iiii/, a/aaaa/, ua/aa/, ua/aa/, ua/aaa/, ua/aaaa/, ua/aaa/, please/, e/eee/, e/eee/, e/ee/, please/eee/, am/ is/ please/eee/. – 27 morfeme și 15 cuvinte
- T: Doar tati poate să îl facă, eu nu am ce să îi fac.
- C: M/mmmm/, u/uuuu/, a/aaaaa/! – 6 morfeme și 3 cuvinte
- T: Tati vine în 20 de minute și o să-l facă, dar nu mai pune piciorul pe masă, M.
- C: Ui/ii/, a/aaa/, ta/aaa/, wait/, no/oo/, not/ again/, nu/ mai/, please/ – 14 morfeme și 9 cuvinte

- T: Nu am ce să îi fac. Trebuie să înțelegi că l-ai călcat. Ți-am zis să nu îl calci. Uite, aici s-a
- rupt. Uită-te singurel. L-ai rupt aici, nu ai ce să îi faci acum.
- C: Ua/aa/, u/, a/aaa/! – 5 morfeme și 3 cuvinte
- T: Tati o să ți-l lipească cumva, eu chiar nu am ce să îi fac.
- C: Ua/, ua/, ua/aaa/, no/ooo/!! – 6 morfeme și 4 cuvinte

(copilul nr.1)

Prezentarea situației

C. se juca cu o jucărie din cabinet, iar în timpul jocului copilul a stricat jucăria.

Cuvintele din limba engleză interferează cu cele din limba română în momentul în care există o sarcină cu un grad crescut de frustrare. Copilul a folosit cuvintele: wait, please și no.

Cu cât gradul de frustrare creștea, cu atât intensitatea emiterii cuvintelor creștea. Acestea erau emise fie repetat, fie printr-o formă alungită, spre exemplu: „wait, wait” sau „noooooo”.

Lungimea medie a enunțului este egală cu 184/17, respectiv 10,8, ceea ce reprezintă o lungime foarte crescută a enunțului.

Dintr-un total de 118 cuvinte, doar o mică parte din ele au fost utilizate astfel încât să transmită un mesaj clar, respectiv „lasă, wait, please, no, not, again, numai”. Celelalte cuvinte fie nu au o semnificație, fie semnificația cuvântului nu se potrivește contextului, respectiv cuvântul „ten”.

În cazul acesta, cu cât lungimea propoziției scădea, cu atât inteligibilitatea creștea. Spre exemplu, în propoziția în care a folosit doar o formă trunchiată,

respectiv „please”, mesajul a fost clar transmis, mai ales datorită faptului că a și indicat spre ceea ce dorește, însă în propoziția „Ua, ua, ua, ua, ua, ten, ten, mon, sei, ten, che, pleaseeee, aaaaaa, oooo, dae, ooo, dae, o, ui, cccc” nu se înțelege ceea ce dorește, abilitatea socială fiind scăzută, aspect susținut de faptul că lovea și striga în momentul în care spunea acest enunț.

Legat de utilizarea pronumelor personale, copilul a folosit pronumele „mă” în momentul în care a vrut să accentueze faptul că dorește faptul să fie lăsat în pace, prima dată utilizând doar verbul simplu, respectiv „lasă”, abia mai apoi utilizând „lasă-mă”. Însă, aceea a fost singura dată când a utilizat un pronume în această mostră de limbaj.

C. nu prezintă nici ecolalie imediată, nici întârziată.

Pe partea de limbaj expresiv și limbaj receptiv, copilul înțelege ceea ce spun, acest fapt observându-se mai în momentul în care a fost întrebat de 3 ori la rând dacă să fie aruncat obiectul sau tăiat, copilul menținându-și refuzul acțiunii respective, însă pe plan expresiv nu reușește să transmită clar ceea ce dorește, ci doar o idee generală care trebuie înțeleasă și prin aspectele limbajului nonverbal și paraverbal.

Exemplul 2 – analiză de limbaj prin intermediul MLU (Lungimea medie a enunțului):

- Terapeut: Mergi și tu pe start C.
- Copil: (mută pionul pe start)
- T: Bun, cât ai dat?
- C: Un/, doi/, tei/, patu/, ținți/, mhm/, mhm/, opt/, nouă/, zețe/, unpe/. – 11 morfeme, 11 cuvinte

- T: Unsprezece, bun. Unde crezi că este cea mai multă zăpadă? La Polul Nord sau în Australia?
- C: Ă/ăă/. – 2 morfeme, 1 cuvânt
- T: Cea mai multă zăpadă, unde este și Moș Crăciun.
- C: I/ can/ not/, nu/ pot/. – 5 morfeme, 5 cuvinte
- T: La Polul Nord?
- C: Nu/ pot/. – 2 morfeme, 2 cuvinte
- T: Spune, Polul Nord.
- C: Nu/ pot/. – 2 morfeme, 2 cuvinte
- T: Dar spune. Ți-am dat eu răspunsul, Polul Nord. Spune.
- C: Pol/ul/ Nord/. – 3 morfeme, 2 cuvinte
- T: Foarte bine ai zis, bun, e rândul meu. Cât am dat?
- C: Doi/. – 1 morfem, 1 cuvânt
- T: Doisprezece, da?
- C: Da/a/. – 2 morfeme, 1 cuvânt
- T: Unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, nouă, zece, unsprezece, doisprezece. Hm, ce avem aici? Care e diferența dintre Moș Crăciun și Moș Nicolae? Știi care e diferența dintre Moș Crăciun și Moș Nicolae?
- C: I/ can/ not/. Nu/ pot/. – 5 morfeme, 5 cuvinte
- T: Hai să spunem. Moș Nicolae.
- C: Moș/ Nicolae/. – 2 morfeme, 2 cuvinte
- T: Aduce.
- C: Aduc/e/. – 2 morfeme, 1 cuvânt
- T: Dulciuri.
- C: Dulci/uri/. – 2 morfeme, 1 cuvânt
- T: Moș Crăciun.
- C: Moș/ Crăciun/. – 2 morfeme, 1 cuvânt
- T: Aduce.
- C: Aduc/e/. – 2 morfeme, 1 cuvânt
- T: Cadouri.

- C: Cadou/ri/. – 2 morfeme, 1 cuvânt
- T: Bun, e rândul tău.
- C: (dă cu zarul)
- T: Opt.
- C: Opt/. Un/, doi/, tei/, patu/, ținți/, tai/, un/ patum/, tai/, tai/, mâin/ile/up/. – 14 morfeme, 13 cuvinte
- T: Ok, hai continuă.
- C: Un/, doi/, tei/, patu/, ținți/, sase/, sapte/, opt/. – 8 morfeme, 8 cuvinte
- T: Ce animal colindă cu țatața? Hai să spunem țatața.
- C: Ța/ța/ța/. – 3 morfeme, 3 cuvinte
- T: Țatața, căprița ța,
- C: Ța/ța/ța/, căpri/ță/ ța/. – 6 morfeme, 5 cuvinte
- T: Încă o dată,
- C: No/oo/, no/. 3 morfeme, 2 cuvinte
- T: Țatața, căprița ța.
- C: Nu/, nu/ pot/. – 3 morfeme, 3 cuvinte
- T: Ba poți, ai zis foarte bine.
- C: Nu/, nu/ pot/, nu/ pot/. – 5 morfeme, 5 cuvinte
- T: C.
- C: Nu/ pot/, nu/ pot/, nu/ pot/. – 6 morfeme, 6 cuvinte
- T: Nu spune că nu poți pentru că ai zis foarte bine. Hai, țatața.
- C: Nu/ pot/, nu/ pot/. – 4 morfeme, 4 cuvinte
- T: C, ai zis foarte bine.
- C: Nu/ pot/, nu/ pot/. – 4 morfeme, 4 cuvinte
- T: Ba poti.
- C: Nu/ pot/, nu/ pot/, nu/ pot/, nu/ vea/u/, nu/ vea/aaau/. – 12 morfeme, 10 cuvinte

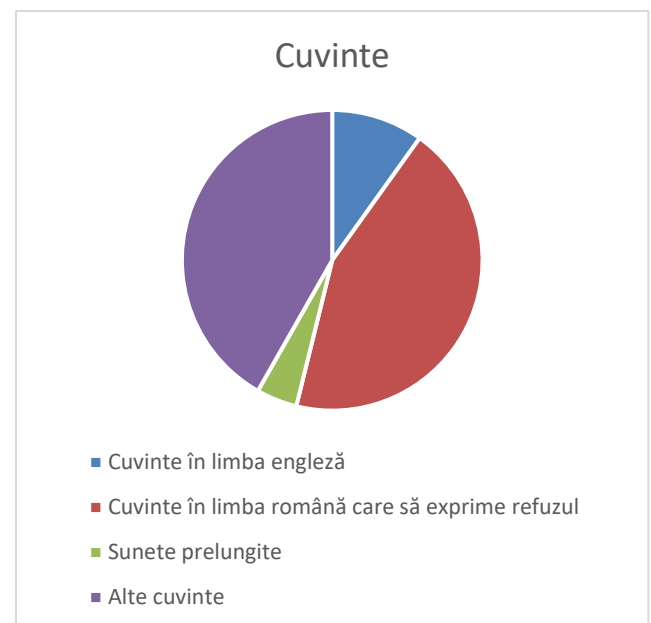
(copilul nr.2)

Prezentarea situației

Activitate solicitată s-a organizat în jurul jocuri de masă cu tematica de iarnă cu întrebări de cultură generală.

Lungimea medie a enunțului este egală cu 113/26, respective 4,43, ceea ce reprezintă o lungime crescută a enunțului.

Dintr-un total de 91 de cuvinte, 9 cuvinte au fost în limba engleză, aproape toate fiind folosite atunci când dorea să accentueze refuzul de a realiza o sarcină și incapacitatea lui de a o putea realiza, cu excepția cuvântului „up”. Pe lângă aceste cuvinte, au mai fost utilizate 40 de cuvinte în limba română, tot pentru a arăta incapacitatea lui de a realiza o sarcină. S-a mai observat un sunet prelungit „ă” atunci când nu știa ce răspuns să ofere, iar restul cuvintelor reprezentau repetiții după terapeut, însă nu repetiții ecolalice, ci terapeutul i-a cerut să repete după el.

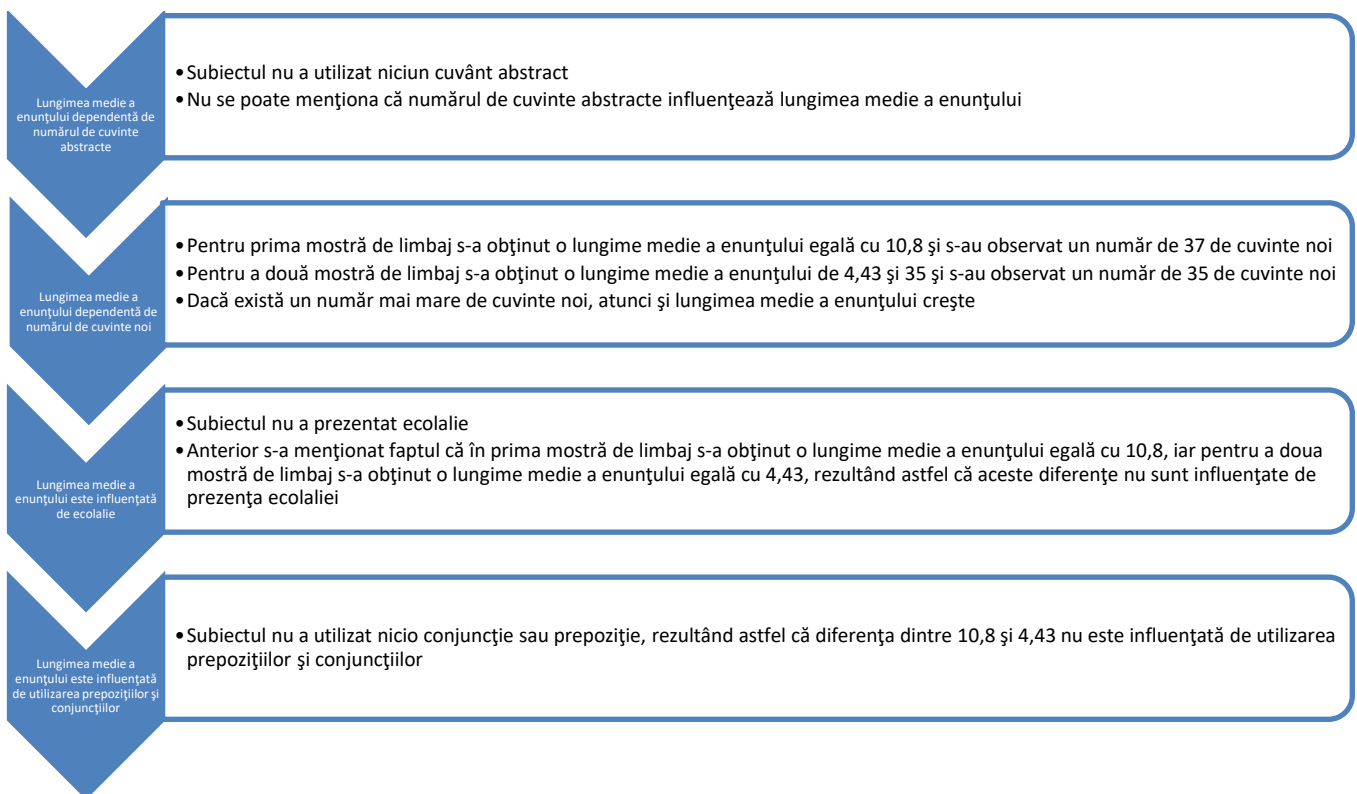
Grafic 2 – Dinamica lexicală pentru cazul numărul 2.

În acest caz, gradul de inteligibilitate este influențat de lungimea propoziției. Spre exemplu, în propoziția formată dintr-un

singur cuvânt „cadouri”, inteligibilitatea a fost de 100%, însă în propoziția „Opt, un, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, nouă, zece, unsprezece, douăzeci, douăzeci și unu, douăzeci și doi, douăzeci și trei, douăzeci și patru, douăzeci și cinci, douăzeci și șase, douăzeci și șapte, douăzeci și opt, douăzeci și nouă, treizeci”, doar 4 cuvinte au fost pronunțate corect, 4 cuvinte din 13 cuvinte. Din cele 13 cuvinte, unele erau cu sunete omise, exemplu „patru”, iar altele erau fără sens, exemplu „patum”.

Legat de utilizarea pronumelor personale, copilul a folosit pronumele „I”, doar

Rezultate

Concluzii

Tulburarea din Spectrul Autismului cauzează anumite deficite la nivelul limbajului, însă alte aspecte ce țin de mediu sau de factorii individuali, influențează intensitatea și frecvența deficitelor.

Într-un studiu realizat de Ryan, Roberts și Beamish în anul 2022, aceștia precizau că ecolalia este o caracteristică predominantă

în această formă din limba engleză și doar în sintagma „I can not”.

Pe partea de limbaj expresiv și receptiv, copilul răspunde la anumite sarcini și întrebări, însă gradul de încredere în propria persoană este atât de crescut încât refuză în majoritatea cazurilor, argumentând că nu poate.

în TSA. În cazul nostru, din 14 mostre de limbaj, s-au identificat 7 forme de ecolalii. 3 dintre ecolalii au fost identificate la un singur subiect, într-o formă crescută, 2 dintre ecolalii au fost identificate la alt subiect (2 mostre de limbaj ce prezintă ecolalii din 2 mostre de limbaj în total) într-o formă foarte crescută, iar 2 dintre ecolalii au fost identificate la un alt subiect într-o formă scăzută (2 mostre de limbaj ce prezintă ecolalii din 2 mostre de limbaj în

total). Cazul urmărit în articol nu a prezentat niciodată o formă de ecolalie. În urma studiului realizat, s-a observat faptul că ecolalia nu corelează cu lungimea medie a enunțului.

Bibliografie

Aitchison, J. (2007). *The articulate mammal: An introduction to psycholinguistics*. Routledge.

Alarcón, M., Abrahams, B. S., Stone, J. L., Duvall, J. A., Perederiy, J. V., Bomar, J. M.,... & Geschwind, D. H. (2008). Linkage, association, and gene-expression analyses identify CNTNAP2 as an autism-susceptibility gene. *The American Journal of Human Genetics*, 82(1), 150-159

Ciesielska, M., Boström, K. W., & Öhlander, M. (2018). Observation methods. *Qualitative methodologies in organization studies: Volume II: Methods and possibilities*, 33-52.

Lai, M. C., Lombardo, M. V., Ruigrok, A. N., Chakrabarti, B., Auyeung, B., Szatmari, P.,... & MRC AIMS Consortium. (2017). Quantifying and exploring camouflaging in men and women with autism. *Autism*, 21(6), 690-702.

Ryan, S., Roberts, J., & Beamish, W. (2022). Echolalia in Autism: A Scoping Review. *International Journal of Disability, Development and Education*, 1-16.

Schaeffer, J., El-Raziq, A., Castroviejo, E., Durrleman, S., Ferré, S., Grama, I.,... & Tuller, L. (2023). Language in autism: domains, profiles and co-occurring conditions. *Journal of Neural Transmission*, 1-25

¹. Profesor de educație specială C.S.E.I „Alexandru Roșca”

E-mail: ioanairimia1899@yahoo.com